

Utbildningsinspektion i Centralskolan, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Centralskolan den 16 och 17 januari 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion)

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Lerums kommun och Centralskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Centralskolan intervjuades rektorerna, lärare, elever och elevvårdsteamet samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga klasser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorerna har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Centralskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	100
Förskoleklass	15
Grundskola	118
Obligatorisk särskola	7

Centralskolan är belägen i Floda samhälle i ett område med blandad bebyggelse. I nära anslutning till skolan finns en förskola som ingår i rektorernas ansvarsområde.

Eleverna är fördelade på tre åldersblandade grupper; förskoleklass och årskurs 1, årskurserna 2–3 samt årskurserna 4–5. I Centralskolan finns även en lokalinTEGRERAD särskolegrupp. Grupperna utgör tillsammans tre arbetsenheter som undervisas av två arbetslag bestående av grundskollärare, fritidspedagoger och specialpedagoger.

Av skolans 140 elever har 15 annat modersmål än svenska.

Efter årskurs 5 fortsätter Centralskolans elever sin skolgång i den intilliggande Alléskolan. Centralskolan deltar tillsammans med flertalet grundskolor i Lerums kommun i försöksverksamheten med utbildning utan timplan.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Centralskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Centralskolan i huvudsak erbjuder en utbildning som uppfyller statens krav utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar. Lärarna har goda kunskaper om det pedagogiska arbetet och lärandet och en god medvetenhet om de nationella målen. Eleverna utvecklar normer och värden som ligger i linje med dem som skolan skall främja.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Svenska som andraspråk anordnas inte i stället för undervisning i svenska (2 kap. 16 § grundskoleförordningen).
- Eleverna får ingen undervisning teknik samt i hem- och konsumentkunskap före utgången av årskurs 5 vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i ämnena i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, förordningen om kursplaner för grundskolan och bilaga 3 till skollagen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Centralskolan bör söka samarbete med Alléskolan i frågor som rör progressionen i elevernas lärande.
- Skolan bör arbeta vidare med att förtydliga kursplanemålen för eleverna.
- Skolan bör skapa gemensamma rutiner och former för att följa upp och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.
- Skolans kvalitetsredovisning bör utvecklas så att den beskriver skolans utvecklingsbehov och blir ett redskap i det kontinuerliga förbättringsarbetet.
- Rektorernas roll som pedagogiska ledare bör tydliggöras.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

Skolan skall, enligt Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94), klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har. Det åligger skolan att följa upp elevernas kunskapsutveckling och utvärdera resultaten i relation till de nationella målen. I skolans uppdrag ingår även mål som gäller elevernas generella kunskapsutveckling. Undervisningen skall bidra till att eleverna utvecklar nyfikenhet och lust att lära, strategier för det egna lärandet, tillit till den egna förmågan att arbeta självständigt och tillsammans med andra, inta ett kritiskt förhållningssätt, förmåga att lyssna, diskutera samt se helheter och sammanhang.

I Centralskolan ges eleverna i förskoleklassen möjlighet till utveckling och lärande som en grund för fortsatt skolgång. I grundskolans tidiga årskurser följer skolan upp elevernas kunskapsutveckling främst i ämnena matematik och svenska i årskurs 2 samt genom nationella ämnesprov i engelska, matematik och svenska i årskurs 5.

Tabell 1. *Andel elever vid Centralskolan som har uppnått målen i de nationella ämnesproven i årskurs 5 läsåret 2005/2006. Antal elever: 38*

Nationella ämnesprov i årskurs 5	Svenska	Engelska	Matematik
Andel elever (i procent) som nått målen	89	91	89

Källa: Centralskolan

I skolans kvalitetsredovisning bedöms resultaten av de nationella proven i årskurs 5 som tillfredsställande. Inspektörerna bedömer dock att skolan på ett mer systematiskt sätt bör följa upp elevernas kunskapsutveckling i fler ämnen än engelska, matematik och svenska.

Enligt lärarna får eleverna ta del av de nationella målen i samband med utvecklingssamtalen. I det dagliga arbetet är det veckoplanering som är i fokus för eleverna. Vid intervjuer säger eleverna att de känner till målen i ämnet slöjd, men annars är det "läraren som bestämmer vad de ska göra". Någon elev vill minnas att man pratar om mål på utvecklingssamtalen. Lärarna bekräftar att

man inte brutit ner kursplanerna på årskursnivå i lokala bearbetningar. Inspektörerna bedömer att elevernas medvetenhet om kursplanemålen bör förbättras.

Elever som fortsätter sin skolgång i den kommunala grundskolan efter årskurs 5 hänvisas i första hand till Alléskolan. Lärarna säger vid intervju att skolan har en bra handlingsplan för överlämnande, men att man inte vet hur eleverna klarar sin fortsatta skolgång. Något systematiserat samarbete kring verksamhetens utformning eller progressionen i elevernas lärande förekommer inte mellan Centralskolan och Alléskolan. Inspektörerna bedömer att Centralskolan bör söka samarbete med Alléskolan i dessa frågor.

Normer och värden

Centralskolan genomför enkätundersökningar bland både elever och föräldrar för att bl.a. utröna om eleverna känner sig trygga i skolmiljön. Enligt resultatet av enkäterna och enligt de intervjuer som inspektörerna genomfört känner sig eleverna trygga på skolan. Enligt intervjuade lärare och elever förekommer ingen mobbning eller kränkande behandling vid skolan. Det är också sällsynt med bråk mellan eleverna. Enligt lärarna kan dock vissa elevers språkbruk ibland uppfattas som kränkande, något som skolan arbetar aktivt för att förhindra.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform

Arbetsmiljö och delaktighet

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Huvudmannen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7).

Inspektörerna vill vidare uppmärksamma skolan på att det sedan den 15 oktober 2006 finns ett krav enligt *förordning om barns och elevers deltagande i arbetet med likabehandlingsplanen* (SFS 2006:1083) att likabehandlingsplanen skall följas upp och ses över under medverkan av barnen och eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande skall anpassas efter deras ålder och mognad.

Vid inspektionsbesöket fanns det på Centralskolan en likabehandlingsplan som bland annat beskriver skolans förebyggande arbete, vilka åtgärder som vidtas i samband med akuta situationer och hur arbetet mot kränkande behandling skall

utvärderas. Inspektörerna bedömer dock att likabehandlingsplanen inte uppfyller de krav som ställs på en sådan plan. Det saknas bl.a. beskrivningar av de insatser som behövs för att främja likabehandling, det vill säga främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder.

I skollagen och i läroplanen betonas betydelsen av elevernas ansvar och inflytande i skolan. Elevernas rätt till inflytande och ansvar gäller både undervisningens utformning och innehåll och förhållandena i skolan. Enligt läroplanen skall alla elever ges ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll i takt med stigande ålder och mognad.

Enligt lärarna vid Centralskolan ges eleverna inflytande över sitt lärande. Detta sker främst genom elevernas planering av sitt arbete. I takt med stigande ålder och mognad ges eleverna möjlighet till olika val av stoff och arbetsformer med utgångspunkt i målbeskrivningar från kursplanerna. Eleverna säger att de i sina planeringsböcker regelbundet utvärderar sitt lärande.

Skolan har både klassråd och elevråd. Elevrådet består av elever från årskurserna 1–5. Som stöd för eleverna i elevrådet finns två pedagoger som skriver protokollen. Elevrådsrepresentanterna uppger vid intervjun att de är med och påverkar i skolan och nämner som exempel att elevrådet varje år ordnar en marknad. Syftet med marknaden är att samla in pengar till utflykter och bidrag till någon ideell organisation exempelvis Röda Korset, BRIS eller Majblommekommittén. Inom elevrådet bedrivs också miljöarbete. Elevrådets representanter återrapporterar från elevrådets möten till sina kamrater på klassrådstitid. Inspektörerna bedömer att Centralskolan arbetar aktivt för att ge eleverna successivt inflytande över verksamheten i stort och i det egna lärandet.

Skolan arbetar målmedvetet med normer och värden. I ett EQ-projekt (emotionell intelligens), fokuserar skolan på bemötande, att respektera olikheter samt att lösa konflikter. I årskurserna 4–5 avsätts en timma i veckan för detta arbete. Även de yngre eleverna deltar i EQ-arbetet. Arbetet med EQ tillsammans med elevernas arbete med ”hemlig kompis” och ”veckans kompis” samt skolans närvarande rastvärdar är viktiga förebyggande insatser mot mobbning och kränkande behandling. De trivselregler som finns på skolan är framtagna i samarbete med eleverna och elevrådet.

Centralskolan har ett enhetsråd bestående av föräldrarepresentanter från skolan och förskolan samt personalrepresentanter. Enhetsrådets syfte är att i dialog och samråd hantera frågor av övergripande karaktär innan beslut fattas av skolledningen. Det kan gälla frågor rörande budget, lokal arbetsplan, utvärdering och framtidsfrågor. Enhetsrådet träffas ett par gånger per termin.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Förskoleklassen, grundskolans årskurser 1–5, särskolan och skolbarnsomsorgen är indelade i tre arbetsenheter. Inom respektive arbetsenhet är eleverna organiserade i åldersblandade grupper. I Centralskolan finns en undervisningsgrupp med sex elever som följer särskolans kursplaner. Dessa elevers undervisning är till mer än hälften inkluderad i grundskolans verksamhet. Vidare finns en individintegrerad elev som följer särskolans kursplaner.

Ett prioriterat område för läsåret 2005/06 har varit förskoleklassens och skolans arbete med en helhetssyn på barns lärande, där utgångspunkten är ”att barn lär sig i alla situationer hela dagen”.

Skolsamverkan på Centralskolan innebär att fritidspedagogen arbetar i klassrummet och att läraren arbetar på fritidshemmet någon dag i veckan. Arbetslagen inom enheten har enligt skolans vision, ”gemensamt ansvar för alla barn”.

Individanpassning och stöd

Dokumentation av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna följa elevernas kunskapsutveckling och för att kunna bedöma när stödsatser behöver sättas in. Dokumentationen är också en viktig förutsättning för den information som skall ges under utvecklingssamtalet. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framtidsytande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:10).

Centralskolan upprättar individuella utvecklingsplaner för samtliga elever. Detta sker i samband med utvecklingssamtalen och planerna följs upp vid nästkommande utvecklingssamtal. Inom Lerums kommun pågår implementering av ett digitalt verktyg för individuella utvecklingsplaner och ett antal elever och föräldrar vid Centralskolan deltar i detta arbete. Elevvårdsteamet vid skolan består av specialpedagoger, skolsköterska, kurator, en fritidsledare med särskilt ansvar för skolans EQ-projekt samt rektorerna. Vid behov ansluter en psykolog till teamet. Delar av elevvårdsteamet utgör också skolans trygghetsgrupp. Elevvårdsteamet på skolan består från och med januari 2007 av delvis nya medarbetare, då kommunen på försök genomför en förändring och frångår centrala resursteam. Alla i elevvårdsteamet - förutom psykologen - är sedan januari 2007 underställda rektorerna och finns placerade på skolan.

Centralskolan har en handlingsplan för sitt elevvårdarbete där rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilda stödåtgärder ingår. Elevvård finns med som en återkommande punkt på arbetslagsmöten. Dessutom gör arbetslagen för årskurserna 4 och 5 en mer omfattande kartläggning av behovet av stödåtgärder.

Från och med den 1 juli 2006 har det införts förändringar i grundskoleförordningen avseende särskilt stöd och åtgärdsprogram. Ansvar har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektorn skall se till att en utredning inleds, om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilda stödåtgärder skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Av åtgärdsprogrammet skall framgå vilka elevens behov är, hur behoven skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. Programmet skall omfatta elevens hela skolsituation.

Vid Centralskolan är det klassföreståndaren som i samråd med specialpedagogen avgör om åtgärdsprogram ska upprättas för elever i behov av särskilda stödåtgärder. Skolan upprättar åtgärdsprogram enligt författningens krav för de elever som är i behov av särskilda stödåtgärder, enligt lärarna. Enligt elevvårdsteamet får eleverna i huvudsak det stöd de har rätt till.

Inspektörerna bedömer att Centralskolan har rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilda stödåtgärder och att skolan upprättar åtgärdsprogram enligt författningarnas krav.

Utvärdering av lärandet

Enligt lärarna bedöms elevernas kunskapsutveckling utifrån de nationella målen för årskurs 5 och med stöd av olika underlag. Skolan genomför förutom terminsvisa utvärderingar, diagnoser i årskurs 2 i ämnena svenska och matematik samt nationella prov i årskurs 5 i ämnena svenska, engelska och matematik. Eleverna utvärderar veckans arbete i sin planeringsbok, där också föräldrar och lärare kommenterar elevernas arbete. Med stöd av läraren och planeringsböckerna görs eleverna delaktiga i skolarbetet och i sitt lärande. Inspektörerna bedömer att skolan måste göra en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5.

Utvecklingssamtal genomförs varje termin och såväl lärare, elever som föräldrar är nöjda med samtalen.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

På Centralskolan driver arbetslagen sitt eget kvalitetsarbete. De beslutar om prioriterade utvecklingsområden för arbetsenheten utifrån statens och kommunens mål samt Centralskolans vision. Rektorerne formulerar den pedagogiska utvecklingen på skolan via skolans vision. Nytt för läsåret 2006/07 är att arbetslagen har till uppgift att formulera sin verksamhetsplan med utgångspunkt i ovan nämnda styrdokument

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. skall varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse.

Centralskolans kvalitetsredovisning följer den mall för verksamhetsberättelser som utarbetats för Lerums kommun. Utifrån intervjuer med lärarna framgår att skolans kvalitetsredovisning inte primärt används för att påverka verksamhetens utveckling i skolan. Lärarna har inte varit med i arbetet med att ta fram dokumentet men känner till innehållet. Kvalitetsredovisningen har mer en karaktär av en verksamhetsberättelse och ses mer som ett sätt att beskriva verksamheten för kommunens ledning än som ett verktyg för att utveckla verksamheten. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsredovisning bör utvecklas så att den beskriver skolans utvecklingsbehov och blir ett redskap i det kontinuerliga förbättringsarbetet.

Ledning och intern kommunikation

Centralskolan leds av en rektor på heltid och en rektor på deltid. Båda har erfarenhet av den verksamhet de bedriver och en av dem har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Tillsammans med skolans tre samordnare (arbetslagsledare) bildar skolledningen en skolutvecklingsgrupp som har till uppgift att driva pedagogiska frågor. Skolutvecklingsgruppen träffas regelbundet. Ansvar mellan rektorerna är fördelat men det är inte alltid tydligt, enligt lärarna. Vid intervjun med lärarna bekräftas att den pedagogiska utvecklingen på skolan sker i arbetslagen. Enligt lärarna "har arbetslagen fått en alltför stor roll i det pedagogiska utvecklingsarbetet" och man ser inte rektorerna som pedagogiska ledare. Bland annat nämns att delar av fritidshemspersonalen har två olika rektorer vilket kan leda till otydlighet. Inspektörerna bedömer att rektorerna är förtrogna

med verksamheten och tar ansvar för att leda och utveckla verksamheten men att ansvarsfördelningen mellan rektorerna bör tydliggöras.

Rektorerna i Floda träffar regelbundet sektorscheferna och övriga rektorer i kommunen och diskuterar kommunövergripande utbildningsfrågor.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning

Centralskolan tar emot elever i förskoleklassen, grundskolan och obligatoriska särskolan.

Modersmålsundervisning erbjuds och tillgodoses i önskad utsträckning. Enligt rektorerna anordnas svenska som andraspråk som stödundervisning – inte i stället för svenska. Undervisning i svenska som andraspråk skall dock, enligt bestämmelserna, anordnas som alternativ till undervisning i ämnet svenska – ej som stödundervisning. Inspektörerna bedömer att svenska som andraspråk inte ges som eget ämne.

Vid inspektionsbesöket saknas ämnena hem- och konsumentkunskap samt teknik på elevernas scheman. Eleverna säger i intervjuerna att teknik och hem- och konsumentkunskap inte förekommer i deras skoldag. Rektorerna bekräftar att skolan inte anordnar någon undervisning i dessa ämnen. Inspektörerna bedömer att Centralskolan inte ger eleverna möjlighet att nå målen i ämnena hem- och konsumentkunskap samt teknik för årskurs 5.

Inspektörerna bedömer vidare att eleverna för övrigt har tillgång till utbildning i den omfattning som skall erbjudas enligt författningarna.

Personal

Vid Centralskolan har alla lärare, utom en, utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Skolan har tillgång till personal med speciell kompetens såsom specialpedagoger och elevvårdspersonal. Skolan anordnar kompetensutveckling utifrån skolans behov och lärarna är i huvudsak nöjda med den kompetensutveckling som erbjuds. Båda rektorerna deltar kontinuerligt i kompetensutveckling via kommunens ledarprogram.

Materiella resurser och lokaler

Enligt lärarna och rektorerna har eleverna tillgång till böcker, skrivmaterial och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning och för att nå målen. Skolan har även tillgång till skolbibliotek. Datorutrustning finns, men den används i liten omfattning i undervisningen, enligt eleverna. Skolans lokaler och möblering stödjer en ändamålsenlig undervisning. Gemensamhetsutrymmen är välhållna och fria från klotter vilket bidrar till en god lärandemiljö för eleverna.

Skolans fritidshemsavdelningar, som är inrymda i funktionellt utrustade lokaler, är öppna mellan klockan 06.30 och klockan 18.30 och tillgängliga för alla barn och elever som har rätt till skolbarnsomsorg enligt skollagen.

Datum	Ort
2007-08-15	Göteborg

Lena von Platen
Gerhard Eriksson